

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....COMPUTER.....

विद्यार्थी का नाम Sangeeta Chouhan

रोल न. 210811881

नामांकन न. DA2118678

मेजर विषय Economics

निर्देशक का नाम Dr. S.R. Solanki
विभाग का नाम Economics

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... Basic Computer knowledge

विद्यार्थी का नाम अंकिता वर्मा

रोल न.

नामांकन न. DA 2118007

मेजर विषय अर्थशास्त्र

निर्देशक का नाम डॉ. उ. ए. अग्रवाल

विभाग का नाम अर्थशास्त्र

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

कंप्यूटर

विद्यार्थी का नाम

रिया शर्मा

रोल न.

210812234

नामांकन न.

DA2118604

मेजर विषय

अर्थशास्त्र

निर्देशक का नाम

डॉ. जियलाल अकिली

विभाग का नाम

अर्थशास्त्र

सत्र
2024-25

बी.ए. चतुर्थ वर्ष
(इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

इन्टर्नशिप का टोपिक मोबाईल रिपेयरिंग

विद्यार्थी का नाम रामू जातव
रोल न. 210812082
नामांकन न. DA2118559

निर्देशक का नाम प्रो. अनोघ देवोड़
विभाग का नाम अर्थशास्त्र विभाग

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय
खरगोन

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

सत्र-2024-25

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन
परियोजना कार्य का शीर्षक

बेसिक कंप्यूटर

कक्षा

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शा.स्नात.महाविद्यालय,स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा स्वर्गोन म.प्र.

निर्देशक

डॉ. सुरेश आवारे

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा.,स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुत कर्ता

अंकिता मह 21618

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

रोल न. - 210811626

Enrollment No. DA2118006

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

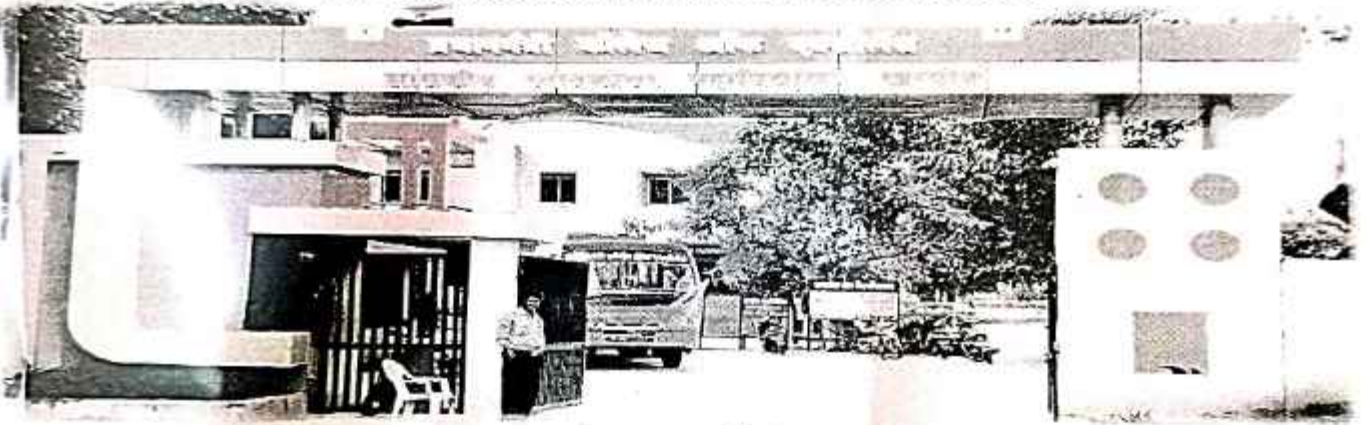

सत्र-2024-25

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन
परियोजना कार्य का शीर्षक

बेसिक कंप्यूटर
कक्षा

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शा.स्नात.महाविद्यालय,स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

डॉ. सुनील चोपे

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा.,स्वर्गोन म.प्र.

निर्देशक

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा.,स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुत कर्ता

राधा सुनील चोपे

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

रोल न. - 210812021

Enrollment No. DA2118530

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

सत्र-2024-25

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन

परियोजना कार्य का शीर्षक

बेसिक कंप्यूटर

कक्षा

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शा.स्नात.महाविद्यालय,स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा.,स्वर्गोन म.प्र.

29/04/25

निर्देशक

डा. सुरेश अ. वारे

भूगोल विभाग

शा.स्नात.महा.,स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुत कर्ता

प्रियांशु वसा

BA चतुर्थ वर्ष भूगोल

रोल न. - 210812112

Enrollment No. 2118503

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वरगोन म.प्र.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वरगोन
परियोजना कार्य का शीर्षक
कम्प्यूटर के क्षेत्र में रोजगार के अवसर

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष (Geography)

संस्था

परम टेक्नॉलॉजी स्वरगोन म.प्र.

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वरगोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

सुदामा ठाकरे

(भूगोल विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वरगोन म.प्र.

29/04/25

निर्देशक

डॉ.सुरेश अवासे

(भूगोल विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वरगोन म.प्र.

प्रस्तुतकर्ता

तानिया कास्दे

बी.ए. भूगोल चतुर्थ वर्ष

रोल नं.-210812175.....

नामांकन : DA2118839

कार्यस्थल प्रशिक्षण प्रतिवेदन का प्रारूप

कार्यस्थल प्रशिक्षण प्रगति प्रतिवेदन

1. विद्यार्थी का नाम : राजू डालावे
2. कक्षा : बी.ए. चतुर्थ वर्ष
3. महाविद्यालय का नाम : शा. स्नात. महाविद्यालय खरगोन
4. शिक्षक निर्देशक का नाम : डॉ. सुरेश अबासे
5. प्रशिक्षण के दौरान सोपा
गया कार्य : जेविक खेती
6. कार्यस्थल प्रशिक्षण संस्था :
7. कार्य प्रगति माह : 15.1.2025 से 20.1.2025
8. विभाग का नाम : भूगोल
9. अनुक्रमांक : 210812232

21/01/25

हस्ताक्षर
(संस्था प्रमुख / प्रतिनिधि सित)

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन
परियोजना कार्य का शीर्षक
निमाड भाषा का इतिहास

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष हिन्दी साहित्य
संस्था

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

डॉ. गायत्री चौहान

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

निर्देशक

...गायत्री चौहान

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुतकर्ता

नेहा सोलंकी

बी.ए. हिन्दी साहित्य चतुर्थ वर्ष

रोल न.210812198

नामांकन : DA2118393

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन

परियोजना कार्य का शीर्षक

गणगौर का इतिहास

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष हिन्दी साहित्य

संस्था

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

डॉ. गायत्री चौहान

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

निर्देशक

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुतकर्ता

अंजली सोलंकी

बी.ए. राजनिति चतुर्थ वर्ष

रोल न.210812325

नामांकन : DA2117990

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निमाइ अ उठियावाइ

विद्यार्थी का नाम शिवानी राहौड़
रोल न. २१०८१२२९७
नामांकन न. DA2118759
मेजर विषय हिंदी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चौहान
विभाग का नाम हिंदी विभाग

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

राष्ट्रपति... माला... ज... इतिहास.....

विद्यार्थी का नाम जयसिंग अग्रवाल
रोल न.

नामांकन न. DA.2.11.8.1.99...

मेजर विषय हिंदी... सहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चौधरी
विभाग का नाम हिंदी

29/3/25

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निम्नाई भाषा का इतिहास

विद्यार्थी का नाम ..रसीना जमरे..
रोल न.210811873..
नामांकन न.D.A.2118569..
मेजर विषय ..हिन्दी साहित्य..

निर्देशक का नाम डॉ. शायरी चौधन
विभाग का नाम ..हिन्दी विभाग..

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

क्रांतिसूर्य टंट्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

मध्य प्रदेश निमाड क्षेत्र का गम्मत

विद्यार्थी का नाम मिलाला भिमसिंग

रोल न. 210812187

नामांकन न. D.A. 2118065

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय, खरगोन (म.प्र.)

क्रांतिसूर्य टंट्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... लोच कुदानिया निमाडा

विद्यार्थी का नाम ..भारती वर्मा..

रोल न. 210812243..

नामांकन न. DA 2117937..

मेजर विषय ..हिन्दी..

निर्देशक का नाम डॉ. जायन्ती चौहान

विभाग का नाम ..हिन्दी..

✓ 29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

हिन्दी
हिन्दी भाषा का इतिहास

विद्यार्थी का नाम श्रीतल वर्मा

रोल न. 210812392

नामांकन न. 2102118739

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चैट्टा

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

27/3/25

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

निश्चित (REGULAR) ☒

स्वास्थ्य (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निम्नलिखित भाषा का कतिबाज

विद्यार्थी का नाम ..Roshani Yadav

रोल न.240812369

नामांकन न.012118624

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम ..श. रा. च. रा.

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

3/9/25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... गणेश का वनिदास

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री खेडान

विभाग का नाम दिल्ली विभाग

29/3/25

मेजर विषय हिन्दी एन/हिन्दी

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निभाड़ी ल्योहारो अ इतिहास

विद्यार्थी का नाम सलोनी म्हाल्डे
रोल न.

नामांकन न. DA2118670

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चोहरान
विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/8/25

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

मध्य प्रदेश निर्माण क्षेत्र का गमन...

विद्यार्थी का नाम आकाश आर्य

रोल न. 210811782

नामांकन न. DA2117921

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम गायत्री चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

नाम	रोल न.
आकाश आर्य	210811782
अतुल सोलंकी	210811835
रजिन्द्र गाडे	210812203

नामांकन न.

DA2117921

DA2118039

DA2118538

21/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एग्रीकल्चर

शासकीय स्वातंत्र्य महाविद्यालय, खरगोन (म.प्र.)

क्रांतिसूर्य टंट्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी.ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट/इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

मध्य प्रदेश निमाई क्षेत्र का गमन

विद्यार्थी का नाम राजेश गार्ड

रोल न. 210812203

नामांकन न. DA 2118538

निर्देशक का नाम जगन्नाथ चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय
खरगोन

क्रांतिसूर्य टंड्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... उाठियावड़ी देवी वडा नृत्य

विद्यार्थी का नाम

महकु मज्झी

रोल न.

210812107

नामांकन न.

DA 2118307

मेजर विषय

हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम

डॉ. गायत्री चौहान

विभाग का नाम

हिन्दी विभाग

21/3/24

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय

इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... जलगोरे माला का इतिहास

विद्यार्थी का नाम बिरिबल डावर

रोल न.

नामांकन न. 2024-25-18067

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. रमेश चौहान

विभाग का नाम डॉ. रमेश चौहान

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निम्नलिखित की कहानियाँ

विद्यार्थी का नाम मोहिनी पाटील

रोल न. 210811643

नामांकन न. 012118350

मेजर विषय हिन्दी भाषा

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चौहान

विभाग का नाम हिन्दी - विभाग

21/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....कम्प्यूटर का सामान्य परिचय.....

विद्यार्थी का नाम

रोल न.

नामांकन न.

मेजर विषय

अश्विनी विजय सिंह

210812184

210812184 DA2118029

हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम

विभाग का नाम

डॉ. गायत्री चौहान

हिन्दी

21/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वरगौन म.प्र.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वरगौन

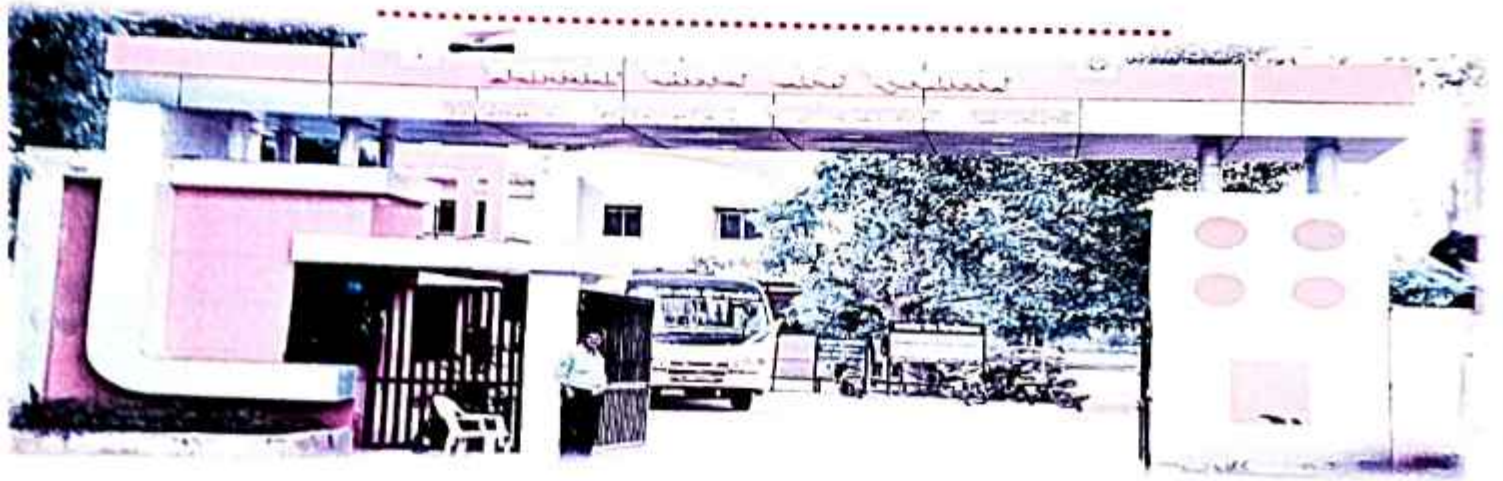
परियोजना कार्य का शीर्षक

पत्रकारिता के क्षेत्र में रोजगार के अवसर

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष हिंदी साहित्य

संस्था

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वरगौन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

डॉ. गायत्री चोहान

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वरगौन म.प्र.

निर्देशक

डॉ. गायत्री चोहान

(हिन्दी विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वरगौन म.प्र.

प्रस्तुतकर्ता

मनिषा दामोदर

हिंदी साहित्य बी .ए. चतुर्थ वर्ष

रोल न.210811896

नामांकन : DA2118324

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निमाड़ी कुहावते

विद्यार्थी का नाम सोनु आस्के

रोल न. 210811911

नामांकन न. DA2118802

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम गायत्री चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निमाड़ी कुहावते

विद्यार्थी का नाम पायल शेट्टी

रोल न. 210811958

नामांकन न. DA 2118451

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/5/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निमाडी उद्दिष्टियाँ

विद्यार्थी का नाम ..प्रियंका साहू..

रोल न.210811960.....

नामांकन न.DA2118500.....

मेजर विषयहिन्दी साहित्य.....

निर्देशक का नाम डॉ. वाशुकी चौहान

विभाग का नामहिन्दी विभाग

21/5/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरौन (म.प्र.)

देवी आहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निमाड़ी लोहारों का इतिहास

विद्यार्थी का नाम लक्ष्मी जमरे

रोल न.

नामांकन न. DA2118291

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री पौडान

विभाग का नाम हिन्दी विभागा

29/5/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

...निमात्री भाषा का स्वरूप एवं क्षेत्र

विद्यार्थी का नाम ...कुसुम तोमर
रोल न. ...210811640
नामांकन न. ...2118277
मेजर विषय ...हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डा. गायत्री चौहान
विभाग का नाम हिन्दी साहित्य

29/3/25

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निम्नलिखित भाषा का रूप एवं क्षेत्र

विद्यार्थी का नाम भारती जावर
रोल न. 210811918

नामांकन न. D.A. 2118053

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डा. गायत्री चौधरी
विभाग का नाम हिन्दी साहित्य

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र

2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निमाडी लोककथाएँ

विद्यार्थी का नाम आशुषी वर्मा

रोल न. D. A.

नामांकन न. 7240764000841

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. रमेश चोहान

विभाग का नाम हिन्दी

११/७/२५

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... काठियावाड़ी लोक नृत्य

विद्यार्थी का नाम नन्दनी यादव
रोल न. 210812409
नामांकन न. DA 2118372
मेजर विषय हिन्दी

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री गोदान
विभाग का नाम हिन्दी विभाग

21/3/25

सत्र

2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... हिन्दी लोककथाएँ

विद्यार्थी का नाम सलोनी चौहान

रोल न. DA2118669...

नामांकन न. 7240761687185

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. रमेश चौहान

विभाग का नाम हिन्दी

27/3/23

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र

2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टरनशिप)

नियमित (REGULAR)

☒

स्वाध्यायी (PRIVATE)

☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... निमाड़ी लोककथाएँ

विद्यार्थी का नाम वरुणा वर्मा

रोल न. 210811836

नामांकन न. 724076398063

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. रमेश-चौहान
विभाग का नाम हिन्दी

19/5/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

मध्य प्रदेश निर्माण क्षेत्र का सम्मल

विद्यार्थी का नाम अतुल सोलंकी

रोल न. 210811835

नामांकन न. DA2118034

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम राशली चौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

निमाडी भाषा का इतिहास

विद्यार्थी का नाम सुनिता शर्मा

रोल न. 210812241

नामांकन न. 21081225

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गणेश रवि

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/5/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

क्रांतिसूर्य टंट्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... गिराई की कृति निर्माण

विद्यार्थी का नाम मानसी गोडसे

रोल न. 210811929

नामांकन न. DA.2118333

मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डॉ. गायत्री जौहान

विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/3/25

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

..... का ही प्रजापति विभाग की शाखा

विद्यार्थी का नाम निरंजना शर्मा
रोल न. 210312287-
नामांकन न. DA 2118419
मेजर विषय हिन्दी साहित्य

निर्देशक का नाम डा. गायत्री चौहान
विभाग का नाम हिन्दी विभाग

29/3/25

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

क्रांतिसूर्य टंट्या भील विश्वविद्यालय
खरगोन (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. ~~चतुर्थ~~ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....सिन्हाई भाषा (एल।एन।टी.).....

विद्यार्थी का नाम कविता शोत्रे
रोल न. 210811639
नामांकन न. DA2118250
मेजर विषय सामाजिक शास्त्र

निर्देशक का नाम डा. अरुण शर्मा
विभाग का नाम सामाजिक शास्त्र

सत्र
2024-25

सत्र 2024-25
प्रोजेक्ट/इन्टरशिप

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....सौभाग्यवद्दि योजना व कार्यप्रणाली.....

विद्यार्थी का नाम श्री. प्रजापत

रोल न. 210811863.....

नामांकन न. 01.21.18261.....

मेजर विषय समाजशास्त्र.....

निर्देशक का नाम श्रीमती डॉ. वंदना वर्मा

विभाग का नाम समाजशास्त्र विभाग

Savil

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देशी अहिल्या विश्वविद्यालय
हमेट (म.प्र.)

सत्र
2024-25

गोल्ड प्रोजेक्ट / इन्टरशिप

नियमित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....सिलार्ड मशीन प्रोजेक्ट.....

विद्यार्थी का नाम मनीषा चौहान कृष्णा
रोल न. 210812163.....210812384
नामांकन न. DA2118320.....DA2118265
मेजर विषय समाजशास्त्र

निर्देशक का नाम डॉ. वैदना
विभाग का नाम समाजशास्त्र विभाग

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ़ एक्सीलेंस, खरगोन (म.प्र.)

सत्र 2024-25

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन

कक्षा - "बी.ए. चतुर्थ वर्ष"

परियोजना कार्य का शीर्षक - "स्टार्टअप मेनेजमेंट कोर्स"

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ़ एक्सीलेंस, खरगोन (म.प्र.)

विभागाध्यक्ष

निर्देशक

प्रस्तुतकर्ता

समाजशास्त्र

डॉ. वंदना वर्मा

ऐमन खान

(विभाग)

(विभाग)

बी.ए. चतुर्थ वर्ष

नामांकन - DA2117959

रोल न. - 210812123

(Signature)

बी. ए. ^{चतुर्थ} ~~प्रथम~~ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

सिलडि भरीन (६ला३५, लक)

दिना
विद्यार्थी का नाम दिना तार
रोल न. 210812377
नामांकन न. DA2118846
मेजर विषय अ.प्र.प्र.शास्त्र
.....

निर्देशक का नाम डा० ००५५११ त्रिवे
विभाग का नाम राजस्थान शास्त्र

सत्र

2024-25

बी. ए. महर्षि वर्ष
प्रोजेक्ट प्रोजेक्ट / इंटर्नशिप

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....सिद्धांत मशीन.....

विद्यार्थी का नाम ..वि.रा. दि.रा.

रोल न.240812377.....

नामांकन न.DA2118846.....

मेजर विषयसमाजशास्त्र.....

निर्देशक का नाम डॉ. वंशा खर्वा

विभाग का नामसमाजशास्त्र.....

Sarail

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

बी. ए. महर्षि वर्ष
प्रोजेक्ट प्रोजेक्ट / इंटर्नशिप

عبدالقادری راز ساغری کے کلام کا تحقیقی و تنقیدی جائزہ

دیوی اہلیہ یونیورسٹی آف اندور

سیشن: 2024-2025

بی۔ اے سال چہارم

امتحان کے اختتامی سوالیہ پرچہ کے مضمون کے متبادل کے طور پر پیش کیا گیا

ایک چھوٹا سا مقالہ

نگراں

ڈاکٹر اکبر علی

گورنمنٹ بی۔ جی کالج کھرگون (ایم۔ پی)

محقق:

رخسار خان

بی۔ اے سال چہارم

نگران مضمون: بی۔ جی کالج کھرگون (ایم۔ پی۔ جی)

گورنمنٹ پوسٹ گریجویٹ کالج کھرگون (ایم۔ پی)

سرٹیفکیٹ

مجھے یہ تصدیق کرتے ہوئے بڑی خوشی ہو رہی ہے کہ درجہ بی اے سال چہارم کی طالبہ نرگسار خان جنہوں نے میری ہدایت کے مطابق یہ پروجیکٹ تیار کیا ہیں۔
جس میں اس طالبہ نے کافی دلچسپی ظاہر کی ہے۔ اپنے پروجیکٹ کو کامیاب تکمیل کر کے مجھے مکمل طور پر مطمئن کیا ہیں۔

مقام - کھرگون
تاریخ -

ننگران
ڈاکٹر اسیر علی
گورنمنٹ پی جی کالج
کھرگون (ایم پی)

منشور

میں لر خسار خان ، والد محمد حنیف خان اعلان
اعلان کرتی ہوں کہ میں تعلیم سیشن 2024 - 2025
سے تحت بی اے سال چہارم (ریگولر) سی باقاعدہ
طالبہ ہوں -

میری طرف سے استاد ڈاکٹر اکبر علی سر سی
سی رہنمائی میں مکمل پروجیکٹ (عبدالقادر
نواز ساگری صاحب) میرا اصل کام ہیں -

مقام - کھرگوا

تاریخ -

لر خسار خان

بی۔ اے سال چہارم

گورنمنٹ بی بی کالج

کھرگون (ایم۔ بی)

شکریہ

میں اُن تمام خان درجہ بی اے سال چہارم سی طالبہ ہوں۔ میں ان تمام لوگوں کا تہ دل سے شکریہ ادا کرنا چاہتی ہوں جنہوں نے اس پروجیکٹ کو کامیابی سے مکمل کرنے کے لئے اس کام میں میری مدد اور رہنمائی کی۔

سب سے پہلے میں اپنے استاد کا شکریہ ادا کرنا چاہو گی جنہوں نے اس موضوع کو سمجھنے اور اس پروجیکٹ کو کامیابی سے مکمل کرنے کے لئے ضروری رہنمائی کی۔ اور میں اپنے والدین، بہن اور اہل خانہ کی شکرگزار ہو۔ جنہوں نے میرا پروجیکٹ مکمل کرنے میں مدد کی۔

عبدالقادری لرائہ شاعری کے کلام کا تنقیدی و تنقیدی جائزہ

"انڈیکس"

1	اول : تعارف و سوانح	(i)
2	عبدالقادری لرائہ شاعری کا مختصر تعارف	(ii)
3	پیدائش، تعلیم، ادبی پس منظر	(iii)
4	ادبی سفر اور شعری مہمات	(iv)
5	معاصر شعراء سے تعلقات	
6	باب دوم : فکری و موضوعاتی جائزہ	
7	عشق و تصوف	(i)
8	حیات و کائنات کی معنویت	(ii)
9	معاشرتی و اصلاحی پہلو	(iii)
10	قومی و ملی جذبات	(iv)
11		
12		
13	باب سوم : فنی و اسلوبیاتی خصوصیات	
14	زبان و بیان کی قدرت	(i)
15	شعری ساخت اور تکنیکی مہارت	(ii)
16	مجموع و اوزار کا شعبہ	(iii)
17	استعارات، تشبیہات اور دیگر فنی عناصر	(iv)
18		
19	باب چہارم : تنقیدی جائزہ	
20	معاصر ناقدین کی آرا	(i)
21	عبدالقادری لرائہ شاعری کی شاعری میں فکری ارتقا	(ii)
22	روایتی و جدیدیت کے امتزاج کا مطالعہ	(iii)
23	مثبت و منفی پہلوؤں کا غیر جانبدارانہ شعبہ	(iv)
24		
25	باب پنجم : خلاصہ و نتائج	
26	کلام کی مجموعی اہمیت	(i)
27	اردو شاعری میں ان کا مقام	(ii)
28	ادب پر اثرات اور مستقبل میں ان کی شاعری پر تحقیق کے امکانات	(iii)
29	مجموعی تحقیق و تنقیدی نتائج	(iv)
30		

باب اول : تعارف و سوانح

* عبدالقادر مراد ساغری کا مختصر تعارف

* پیدائش، تعلیم، ادبی پس منظر

* ادبی سفر اور شعری رجحانات

* معاصر شعراء سے تعلقات

باب اول - تعارف و سوانح

{ پیدائش، تعلیم، ادبی پس منظر }

شیخ عبدالقادر صدیقی پریشی (بھارت) کے ایک چھوٹے سے قصبے کھرگون کے پیدائشی ہیں۔ ۱۹۴۹ء کو پیدا ہوئے۔ آپ کے والد کا نام عبداللہ باغبان اور والدہ کا نام خوسیا شیخ تھا۔ آپ اپنے والدین کے والد وراثت تھے۔

شیخ عبدالقادر نے ابتدائی تعلیم کھرگون شہر سے ہی حاصل کی اپنے ناندانی والدین کی شہر سے آپ صرف اسکولی تعلیم تک ہی محدود رہے۔ اور جب آپ نے کالج کا طالب علم بننا شروع کیا تو آپ اپنی روزی کمانے کے لئے چھوٹی موٹی نوکریاں کرنا شروع کر دی۔

اس لئے وہ جو بھی تعلیم حاصل کر سکتے اسی کو اپنی ناقض معاشی حالت سے پیدا ہونے والی مجبوریوں کے تجربے سے نوازتے رہے اور اپنے نرائی مطالعہ اور اہل علم و شعراء کی صحبت کے بل بوتے پر عمل کرتے رہے یہیں وہ یہ کہ ان کی شاعری زندگی کے تلخ تجربات اور تنگی ٹھوس حقیقت کا اظہار ہے۔

{ ادبی سفر اور شاعری لہجہ انات }

بعض اوقات شاعری کا ایک شعر کائنات کے
بالوں سے پردہ اٹھاتا ہے لیکن شعر گوئی
آسان کام نہیں ہیں۔ سچی معنی میں شعر کہنے
آتے آتے آتا ہیں۔ اس کے لئے ایک مدت
اور سخت محاضرت، واپس۔

ترازے کی شاعری میں ہر لہجہ، موجود ہے یا یو کہیں
ترازے کی شاعری دھنگ۔ لہجہ شاعری ہیں۔

ترازے نے بھی مقررہ اصول پر شاعری نہیں
قائد ترازے کے اس شاعر نے ہمیشہ کچھ
کرنے کی پوری کوشش کی ہے۔ اور ۵۹
میں کامیاب بھی نظر آئے۔
مثال کے طور پر۔

اندھیری لڑائی کی قسمت وہی بدلتے ہیں
۱۹۱ کے سامنے جن کے چراغ، جلتے ہیں

امیر ہے تو ساتھ ہم بھی جلتے ہیں
غریب ہے تو لڑائی بدلتے ہیں

۱۹۱ چراغ جو کل روشنی لٹاتے تھے۔
۱۹۱ چراغ ہے لیکن، دھوا اُگلے ہے۔

ہر ایک دور کا اسے "ترازے" عملیا ہیں
جو آفتاب ہے تارے وہی نکلتے ہیں۔

ادبی سفر اور شاعری انسانیت

بعض اوقات شاعری کا ایک شعر کائنات سے
بعض باتوں سے پردہ اٹھاتا ہے لیکن شعر گوئی
بعض انسان کا نہیں ہے۔ میں مکتبی میں شاعر کہیں
ہوں آئے۔ آئے آئے ہیں۔ اس کے لئے ایک مدت
ہو چکی ہے اور سخت ریاضت چاہیے۔

پرانے کی شاعری میں ہر رنگ، مودودؒ کے یا کسی
پرانے کی شاعری دھنک۔ رنگ شاعری ہے۔

پرانے کی بھی مقبول اصولوں پر شاعری نہیں
ہے۔ قائد برائے ہزاروں کے اس شاعر نے ہمیشہ
نیا کرنے کی پوری کوشش کی ہے۔ اور ان
نیا میں کامیاب بھی نظر آئے۔
مثال کے طور پر۔

اندر صبری لڑتے، کی قسمت وہی بدلتے ہیں
دعا کے سامنے جن کے چہرے جلتے ہیں

امیر ہے تو ساتھ ہم بھی جلتے ہیں
غریب ہے تو ہمیں بدلتے ہیں

وہی چہرے جو کل روشنی لٹاتے تھے
وہی چہرے ہیں لیکن، دھوئے اُگلے ہیں۔

ہر ایک دور کا اسے "تراژڈی" عملیا ہے
جو آفتاب ہے تاریک وہی نکلتے ہیں۔

محاصر شہزاد سے تعلقات

فریاد فیکشن (اندور) کہتے ہیں کہ ٹرانس سائگری اور میں
 میں نے انہیں سے جانتا ہوں۔ خدا کے شاعری انکی فطرت میں مدیعت
 "۱۵" سال کی عمر سے فیکری سنیں
 آپ ہیں۔ اور یہیں بات ان کے فیکری
 ہونے پر ولادت کرتی ہے۔ اور عمر
 اس لٹریک اکیل، تمامشوں میں مشکل کہتے ہے
 شاعری کیا سنیں اور ترجمہ دالی سے
 میدانہ عمل کا انتخاب کیا۔

حضرت سائبر لیشٹن آجیسی، جناب قیصر الہی جعفری
منزل گوں کی صحبتوں کا فیضان ہے کہ ترائے
پہاں ۷۵ شمار پہاؤ نظر آتے ہیں جو خیال
مشاعری اور مشاعری کو ادب بناتے ہیں۔

نثر کے یہاں تنگدلی تھی، جمالیات تھیں۔ اعظم
 اور ولولہ تھے۔ گمنامی اور غود اعتمادی تھے۔ ایسی
 غود اعتمادی جس میں غریب نہیں بلکہ، اپنی نراست
 پر بھروسہ تھا نثر کی شاعری صحت مند روایتوں
 کی تقلید کے ساتھ ساتھ شاعر کی اور نثری بھی بفرہنگ
 تھی یہ سب عوامل نثر کی شاعری کو شاعری اور
 نثر کو ایک اچھا شاعر بناتے تھے۔
 مندرجہ خصوصیات کے ثبوت میں نثر کے چند
 اعضاء پیش ہیں۔

عمل سے علم سے ایمان سے نوازا ہے۔

۴۴۱ ہیں خانہ قرآن سے نوازا ہے۔

رسول پاک کی امت میں کس پر پیدا
خدا پاک نے کسی شان سے نوازا ہے۔

باب دوم : فکری و موضوعاتی جائز

★ عشق و تقویٰ

★ حیات و کائنات کی معنویت

★ معاشرتی و اصلاحی پہلو

★ قومی و ملی جذبات

عشق و تکوین

ای شاعری میں وہ کہیں محبوب کے حسن
سرتے ہوئے نظر آتے ہیں کہیں زلفوں کے
شانوں پر بکھرتے ہیں تو کہیں اس
بفاقوں کا ذکر کرتے نظر آتے ہیں۔

ای شاعری ایک نگار خانہ ہے جس
شکل کو اپنی تصویر نظر آتی

سہی عشق =
عشق میں اپنی ہڈوں سے میں گزرتا ہوں
علاقہ بنکر تیری راہوں میں بکھرتا ہوں

تیری آنکھوں تیرے ہوٹوں تیرے ٹہرے ٹہرے سروں کا
اپنی تصویر میں یہ لہنگ بکھرتا ہوں۔

سہی یاد ہے =
یہ دل ہی ایک ٹھیکانہ کا کام کرتا ہے۔
تصویری یاد دہلانے کا کام کرتا ہے۔

سہی جفا ہے =
میں تجھ سے اب وفا کا تعلق گارہی نہیں۔
لیکن تیری جفاؤں سے پیہار بھی نہیں۔

انکی نگاہ - خانہ تھی سو ہم سے پھر گئی
اب جھٹسے - دل کا کوئی خریدار بھی نہیں۔

اتنی بھی "تراثر" حسن سے کیا بد گمانیاں
شیروں میں ذکرے کیسوں کے ترخانہ بھی نہیں۔

حیات و کارکنات کی معنویت

ہمارے ہر شخصیت کا ایک خاص پہلو تھا ان
میں مناجاتی اور ہمیشہ مسکراتے رہتا، گویا
ہمارا اس کا مزہب تھا - بہت کم موقع
سنبھوں یا اداس نظر آتے - یہ شونہ بھی
میں مشاعری میں جھگڑتی ہیں -

”ظلف کو چھپ کر ہنسنا سے جا لگتی ہیں -

کیپ گستاخ ہوا آپ کی کیا لگتی ہیں -

میری خوش فیہمیاں سلامت ہیں

”آج کل میں ہوا میں رہتا ہوں -“

پاپ لائر کا شاعر آلا نہ ہو لیکن زندگی کی
حقیقت نے جو ٹھوس اور حقیقت سندانہ سبق
کہا ہے وہ اس کی وجہ سے لائر کی سوچ میں
اور تسراٹی آ گئی تھی -
لائر نے اپنی پریشان کن اور پریشان حال
سورتمال پر بہت سنبھوں اظہار کیا -

۱۴ فروری کی دھوپ کے دئے
۱۴ بھولستے بچ چھاون میں بابا

چان کر بھی میں ٹک نہیں سکتا
ایک پکڑے پاؤں میں بابا -

اب عدل و مدد حق کا زمانہ نہ آئے گا
دنیا تق چھوڑے ہاتھ میں قطرہ نہ آئے گا

سر کو ہر ایک در پہ جھکا و گئے سوچ لو
سر کو جو ایک در پہ جھکا نا نہ آئے گا

یہ فحش خیالی اپنے ذہن سے نکال دے
اب بسزہ رات آئیں کہ صہرا نہ آئے گا

تا کمر پھر اندھیروں میں کھاؤ گے ٹھوکر میں
سورج جو خود کو یار بنا غائب نہ آئے گا

وہا پہ جا کہ پھر کھوں کون رو نہ سے فائدہ
نہ سے کوئی گھبرا نہ مان نہ آئے گا

تپس جو شان آخری مسکن پہ حشر لگ
واپس پلٹ کہ اپنا جنازہ نہ آئے گا

اقلبار عشق کس دوک وہ سامنے ہیں راز
ایسا حسین موقعہ دو بارہ نہ آئے گا

معاشرتی و اصلاحی پہلو

کہ اشعار اس بارے میں غماز ہیں
رات صاحب کہ آواز میں دم ہے اور قاری
تقریب کھینچنے میں کامیاب نظر آتی ہے
صاحب کہ پیش رفتہ ہوئے اندازہ ہوتا ہے
کہ اشعار کے مختلف ادوار میں شعری
کام اس پر اثر ہے ان کے کلام کو دہائیوں
کا احاطہ کرتے نظر آتے ہیں
اگرچہ اشعار لغو، کسر رہیں ہوں
میں "رات" صاحب کی فکری پرواز آج کے
نقاصوں کو پورا کر رہی ہے

تیسری اور چھٹی ذرا ہے اللہ
میری کیا اور قلمت ہے اللہ

ہیں جاتے گا بگڑا مقدر
ایک نظر کن بات ہے اللہ

اور تفکیر بھی پاس نہیں ہے
اسکوں کی سو غارت ہے اللہ

مسر پہ ٹوٹی چھت بھی نہیں اور
جادوں کی ہر ساری ہے اللہ

لور سے بھردہ "رات" کی رکھی
غم کی کالی رات ہے اللہ

قومی و ملی جذبات

صنسن لوں پہ جانا پہ کسی لئے نہیں چلتے
ہم کو چلنا پڑتا ہے راستے نہیں چلتے۔

افسردہوں کے سایہ میں جیسا ہیں پہ جیسا کوئی
"آدمی کو آدمی سے پیار بھڑا چاہتے"

وقت آجاتے تو اپنی جان میں کردیں نثار
اسور ہم کو وطن سے پیار بھڑا چاہیے

فراتہ رہنے کا کھوی معیار بھڑا چاہیے
"آدمی کو آدمی سے پیار بھڑا چاہیے"

لہجہ بھ درباری کیا جھوٹ سے اپنی یاری کیا؟

فتح بھ لیکاری کیا حکم پہ سرکاری کیا؟

سفر میں ہیں کاٹے بھر ہیں سفر پہ جاری کیا؟

لب کی آنکھیں تولا کریں چنسر پہ بازاری کیا؟

اپنا حصہ مانگا لو یہ ہیں پہ عداوتی کیا؟

باب سوم: فنی و اسلوبیاتی خصوصیات

* زبان و بیان کی ندرت

* شعر ساخت اور تکنیکی مہارت

* بحر و اوزان کا تجزیہ

* استعارات، تشبیہات اور دیگر فنی عناصر

باب سوم - فن و ادبیاتی خصوصیات

زبان و بیان کی ندرت

اچھا بیہوش کا عکس ٹرائی میں دیکھنا
خوبیوں میں ایک اپنے ہیں بھائی میں دیکھنا

امن و امان کہ وقت میں کتا گلاب ہیں
محبت ہماری آپ لڑائی میں دیکھنا

ہاں زرد گرم لٹکتا کانز اور پہ مگر
موسم کی صفت کو جھلائی میں دیکھنا

زرق جلال کا جو سبق یاد ہو گیا
پھر ہر کلمہ تم اپنی کھائی میں دیکھنا

لہذا مسکری شاعر کے ساتھ ساتھ اردو کے
ایک بہترین کاتب تھے - اور آپ کا استاد
شاعروں میں شامل ہوتا ہیں -

لہذا نے اردو کے قروغ کے لئے ہر قروغ
الہامی شروعات کی تھی -

لہذا کی زبان آسان اور ہر کسی کی سمجھ
میں آنے والی تھی -

مشہوری، ساخت اور تکنیکی مہارت

ہر فنکار اپنے عہد کا مورخ ہوتا ہے۔ کوئی
اس کے معیت کو اپنے پیچھے نہیں
ساتھ کیتے ہوئے محسوس کر سکتا ہے

راز کی شاعری بھی ان کے وعدے کی
آئینہ دار ہے۔

اتج کے دور کے ظلم و ستم، ناانصافی، غدیر،
جب جلتے گھس، فرخیں اللہیں فسادات کی
مظاہر ہیں اور لیڈروں کی دوغلی کہانیاں بھی
اس کے انچوڑ میں موجود ہیں۔

حیوان تشدد کے شوالہ نیگل کٹے سب کچھ
وہاں جلی ہوئی سلاشے مشعل کیا کرتے

راز کی غزل قدیم اور نراو کی شاعری کا
حسین سنگم ہیں

ان کی غزل میں کہیں بالوں کا گھنا سلیب ہے
کہیں درد کی چلچلاتن دھوپ ہیں
کہیں ریشمی یا زیب کا حسن ہیں کہیں انکھوں
کی بھک اور تلوار کی ٹنڈا ہیں تو کہیں
بھار کی اغوش ہیں تو کہیں خزانہ بھی ہیں

یہ دلہد سکران لبوں پر نہیں ہے آج لہرائے
آواز کی امیو کے گھرتے مکان کی

بسمور و اوتاران کا تنہی

راز صاحب کشادہ فکری و ذہنی کہ مالک ہیں
انہوں نے دنیا کے آثار و آثار کو قریب
سے دیکھا ہیں۔

اپنے گہرے پیش کا بار یک بین سے جان لیا ہے
اور شاعری کو وسیلہ اظہار بنا کر اپنے
جذبات و خیالات، مشاہدات و تجربات
کو شعروں میں ڈھال کر دنیا کے سامنے
پیش کرنے کا صیاد کو شش کو ہے

مانا کہ میرا دیگی اہل ہستی افانی

زہنوں میں کتابوں میں تو آباد رہے

تو لا کہ رسول در مجھے ہے در زہانہ

لیکن یہ میرے شعر تجھے یاد رہے

تراں کی شاعری میں ہر رنگ موجود ہیں۔

تراں کی شاعری ایک نگار خانہ ہیں۔ جس میں
ہر شخص کو اپنی تصویر نظر آتی ہیں۔

تراں شاعری سافری بہت کم موقع پر
رہتوں یا انہیں نظر آئے۔ یہ شوقی بھی تراں
میں جھلکتی ہیں۔

تیرے در کا طواف ہو جائے
زنگہ پاک صاف ہو جائے

گفتگوں صاف، صاف ہو جائے
درد بھر اختلاف ہو جائے

آپ کو میں کہیں دیا اپنا
یہ ختا صاف ہوں جائے

میری جانب رہے نظر تیرے
بھیر نہ مانہ خلاف ہو جائے

دل جانے کی تھمکو سوچوں تو
خود سے بھی اختلاف ہو جائے

ہم اگر دل میں بھان لے صاحب
آسمان میں شغاف ہو جائے

جاہلوں کے ہیں درمیاں اسے "راج"
کچھ نا کچھ "تشیق" قاف ہو جائے

"راز" صاحب

استعارات، تشبیہات اور دیگر فنی عناصر

ہوا کے حشر میں شاہد مرید نہ ہو نہیں سکتا
میر نہ سرکار کا ایسا قریب نہ ہو نہیں سکتا

کس عرصہ کی ٹیکس آنکھ سے جو تضرع احرار میں
پھر اس سے قیمتیں نغینا کوشش نہ ہو نہیں سکتا

بفر کرتا ہو جس میں کوشش دیوانہ صفت کا
پودر میں ڈوب جائے وہ تشبیہ نہ ہو نہیں سکتا

جو روشن ہو پتراغ - عشق مختار ذو عالم میں
منتظر اس سے زایا دل کوشی سینہ نہ ہو نہیں سکتا

نہیں ہیں "راج" جیسا کہ بہ دوسرا زمانہ میں
ابن طرح کوشش فوجا مرید نہ ہو نہیں سکتا

"راز" صاحب کی لغت شاعری عشق و ایمان کے سنگم
پا بیصیت رکھتی ہے - جنہوں کی حشر سامانیوں
سے سادگی وادی عشق رسول ﷺ کی پیمائی سب
عالم کی بات نہیں -

باب چہارم : تنقیدی جائزہ

* معاصر ناقدین کی آرا

* عبدالقادر نے نثری مبالغہ کی شاعری فکری ارتقا

* روایتی و جدیدیت کے امتزاج کا مطالعہ

* مثبت و منفی پہلوؤں کا غیر جانبدارانہ
تجزیہ

معاصر شاعریں سی آرا

طارق شاہین (چیف ایڈیٹر ادبی شاخیں -
1999ء) کے "آرا ساگری - میری
نظر میں -

یقین میرا ہمیشہ گنا نکلتا ہے -
زمین کہو دوں تو ایک آسمان نکلتا ہے -

گزشتہ بیس سالوں میں جن شعراء نے اپنی
پہچان بنائی ہے ان میں ایک نام آرا ساگری کا
بھی ہے -

کیونکہ اس شاعر کے تیور چوکا دینے والے ہیں،
آرا کے کلام میں دورے حاضر کے نشیوں - قرآن،
معاشرے میں پھیلی ہراسیوں کا سرب اور حالات
ماظیرا کے علاوہ اور بہت سی خوشوقوں کی مسک
اور تلک نہ صرف مخصوص ہوتی ہیں بلکہ قاری
کے دل و دماغ پر بھی خوشگوار اور دلیرا اثر
چھوڑتی ہیں - ساتھ ہی انکی غزلوں میں دون پرستی
سی موسیکیت، دلفریب ہے جو آرا کی شاعری
کا کمال ہے -

مرتے دم آپکا میرا میری نظروں میں رہے
اس سے بیشتر کوئی خواہش نہیں ہونے والی

شعلے نفرت ہی کے ہر سنگے دلوں پر اسے آرا
اب یہاں پیار کی بارش نہیں ہونے والی

عبدالقادری نرائی ساغری سی مشاعری فکری ارتقا

نرائی سی بات

خیال (سمائی) ، لفظ اور اظہار تینوں مشعری،
امتیاز (مجموعہ) سی مرد سے اس مشاعری سی
تخلیق سی دا سکتی ہیں جو دہن کو منور اور
دل کو گرم کر سکتی ہیں۔ اور ان دونوں پہلوؤں
کو پالنے والے انسان مشعری اقتدار کو قبول کرے
بغیر نہیں رہ سکتے۔ شاعرانہ فضیلت، (فنکارانہ
معیار) اور تخلیق دلی امارت، (موج سی گہرائی)
کا انداز ان لگانا ہر مشنگ کے پس سی بات
نہیں ہے۔ اور نہ ہی ہر شاعر میں یہ کمال
اور منفرد خوبی ہے کہ وہ اپنی تخلیقی قوتوں
سے دہنوں کو شرو تازہ اور دلوں کو صوں لے۔
یہ بہت مشکل ہیں۔

لیکھ لوں میسر سی ترجہ سمجھی
دل غزل میں نکال کر لکھنا

والد ساغری (فکیف) کہتے ہیں کہ "نرائی ایک
شاعر سی نہیں شاعر سر بھی تھے"۔

نرائی کو بہت قریب سے دیکھا پرکھا۔ انہوں
کا کو ٹھانپ کر پھیل لکھا تھا۔ ان سی مشاعری کا ہر
لفظ نفسی اور خوبصورت تھا۔ میں ان سی مشاعری کے بارے
میں صرف اتنا کہوں گا۔

"مشاعری ترجمانہ مہشتی ہیں
صرف الفاظ کا کمال نہیں"۔

ہروایتی و جدیدیت کے امتزاج کا مطالعہ

ہر دور میں نئے اور پرانے کی ہروایت اور
جدیدیت کے درمیان کشمکش ہوتی ہے۔ لہذا
ہندوستان میں اس طرح کی کشمکش نے کچھ نمایاں
تئیں بروز اختیار کیا اور نسلوں کے درمیان
معاشرے میں نئے - نئے مسائل پیدا کر دیے۔
لہذا کبھی پرانی اقدار کی حمایت کرتے ہیں۔

یہ سیدں حویلی کو سہانے میں لگے ہیں
ہم عنقریب ملاقات بچانے میں لگے ہیں۔

اور کبھی لہذا دکھ کا اظہار کرتے ہیں۔

بکھرا دیا بیٹوں نے لہذا دیر میں اسکو
بہنوں مجھے میں گھر کو بنانے میں لگے ہیں۔

اور کبھی طنز و لہجہ میں کہتے ہیں۔

اب میرے بننے کو، لہذا تم گولہ سے لڑکھوں
سرتاب کے پر میرے نہانے میں لگے ہیں۔

لہذا کی شاعری میں زندگی کی بہت سی حقیقتیں
اور وہی طرح کی خوشیاں اور غموں نے جگمگائی ہیں۔
اور قابل بات یہ ہے کہ ایک اور صاف سے لگے والے
نئے اشعار ہر کسی کے اپنے ہو جاتے ہیں۔ دیا
اور کسی بھی لہذا کے ہوں۔

لہذا اکثر یہ پی شریواستو
(ریٹائرمنٹ پر نہیں - گداغینہ، کالج کھڑکون)

دیکھاؤں کو اداسی ہم سب لیتے ہیں پیسوں پر
سی کے غم میں ورنہ جی کو بھاری کون کرتا ہیں

ہمارے غزلوں میں خوبصورتی اور محاسنیت کا
فطر تناسب، جدوجہد اور سوچ کی اندرونی کشمکش
دیانت داری اور سمجھداری، صوفی پسندی، لہوایت اور
جدیدیت کا قابل احترام امتزاج اور مثالی اور
حقیقت کا متوازن امتزاج ہے۔ ان میں نہ کوئی
جھوٹ، اونچی منہ پر نہ جھوٹ اونچی پروانہ،
نہ لہنگ، پرنگت خواب، نہ امیدیں وابستہ
ہیں۔ غزلیں سادہ اور اکثر لہوایتی اور
متعین شکل میں لکھی جاتی ہیں جن میں سوش
ہرأت، نقطہ نظر اور واضح خیالات ہوتے ہیں۔
بغیر کسی الجھن کے۔

آخر میں ایک، اور خاص بات : غزل کو عاشقوں کی
تفکر کہا گیا ہے اس لئے اس میں غزل اور شرم
کے ہونا ضروری ہے اگرچہ ہمارے زیادہ تر غزلیں
اور سماجی حالات کی پیداوار ہیں۔ مومانوں
پر اس کی اور شرم احساسات کے ساتھ بہت
تعلق ہے، لیکن مضمون کے زیادہ تفصیلی ہونے
توف سے ان کا یہاں ذکر نہیں کیا جاسکتا۔
مضمون بھی کوئی ادبی مضمون یا تنقیدی مضمون
نہ ہے بلکہ یہ دراصل ایک غزل پسند ادبی
ایک نروک کا اظہار ہے۔

باب پنجم : خلاصہ و نتائج

* کلام کی مجموعی اہمیت

* اردو شاعری میں ان کا مقام

* اردو شاعری میں ان کا مقام

* ادب پر اثرات اور مستقبل میں ان کی
شاعری تحقیق کے امکانات

* مجموعی تحقیقی و تنقیدی نتائج

کلام کی مجموعی اہمیت

عبدالقادری لہذا ماضی صاحب ایک عظیم شخصیت
والے انسان تھے۔ ادب کی دنیا میں آپ کی ایک
الگ ہی پہچان تھی۔

آگ کہ پانی کون کس رہ گا رست کہ دھان کون کس رہ گا
نئی کہانی سب کو پیاری بات پیرانی کون کریگا
تم ہیں اگر سو جاؤ گے ختم کہانی کون کس رہ گا
فیصلہ اب ہمیشہ سے بدگا بگڑا کہانی کون کس رہ گا

راز اگر خاموش رہے تم

شعلہ بیانی کون کس رہ گا۔

لہذا کے کلام میں خوشی، غم، عشق، ماسیقی، غریبی اور
محبت سبھی مجموعی موجود تھے۔

لہذا کی شاعری میں خدا اور رسول سے محبت
بے شمار نظر آتی ہیں۔

لہذا کے کلام کو آسانی سے پڑھا اور سمجھا جاسکتا

اردو شاعری میں ان کا مقام

فدا کشر عزیزین اردو ادبی سہتے ہیں۔ مہربان نموشی ہے
کہ نثر شاعری اردو شاعری اور خصوصاً اردو
عقروں کو پامال کرنے کی ہمت نہیں کر رہے تھے
اور یہ ہیں ان کا غیر نقلی ہونے کا سبب ہے
بشرط ثبوت تھا۔

نثر اپنی لاشانی تہذیب (نہان کی شائستگی اور چالاک) کی
سے محافظ اور ان کے لئے وہ ایک غیرت مند
(کوشش کرنے والے) بھی تھے۔ ان کا یہ قوم اس
اردو کاشی عہد میں لاشی تہذیب تھا۔

جس طرح کشائی کے موسم (موسم خزاں) میں
گل ب کی تانگی اور نموشوں کی زمیں (حفاظت)
کا نرمہ دار (ہن جاتی ہے۔ میرے لئے ان کا
عمل ان کے اندر چھپے ایک حقیقی فنکار کی
حقیقت کو ظاہر کرنے کے لئے یقیناً کافی

ما حوصلہ زمیں سے کیا کرتے ہیں شکار
ہوتی ہے بوضدیلوں کو ضرورت میان کی

جیسے ہر ایک لفظ کوئی عطردان ہے
نموشوں کیہ ایسی اُترتی ہے اردو نہان کی

یہ دلہ کی کراں لبوں پر نہیں ہیں نثر
آواز ہیں امید کے گرتے مکان کی -

لہذا شاعری کے ساتھ ساتھ اردو کے ایک بہترین
کاتب تھے۔

اسی طرح دل کو دکھانے کی ضرورت کیا تھی
تم کو جانا تھا آئنے کی ضرورت کیا تھی

اپنے عیبوں کو چھو پانا بشر ہے لیکن
اچھی صورت کو چھو پانے کی ضرورت کیا تھی

اب جہاں میرے تصور کی رساں ہیں ندیوں
اتش اچھٹاں میں جانے کی ضرورت کیا تھی

منزلہ ہمارا تمہارا تھا سلجھ ہی جاتا
اب بھلا اسی میں زمانے کی ضرورت کیا تھی

بیانے تھے سیاست کہ سپاہ خانے کہ
آلا تم کو جلانے کی ضرورت کیا تھی

از و لدوں پہ کسی کہ یوں رونا ٹھہرا
گھرتوں کو بنانے کی ضرورت کیا تھی

ادب پر اشارات، ۱۹۱۱ء متقبل میں ان کی شاعری تحقیق کے امکانات

ظنن بہ لفظ نہیں دھار کا ہے
زخم کاری شمار ہے وار کا ہے

جرم گل کا نہ کوئی خار کا ہے
موٹ بگڑا ہوا بہار کا ہے

رنگ سجانے ماں کے پیار کا ہے
ورنہ ہر رشتہ کا رو پار کا ہے

صرف حاصل ہے ہم نشی کا
مرتبہ بھائب یار فار کا ہے

ہر گلی میں غزل ہیں صاحب
آپ کو شوق شکار کا ہے

عبد القادر برادر ساغری صاحب ایک عظیم
شخصیت کے مالک۔ تو ادب کی دنیا میں آپ
ایک الگ ہی پہچان ہے۔ ۱۹۱۱ء آپ کو
آر سائری کے نام سے جانا جاتا ہے۔ آپ
آری کے ساتھ ساتھ اردو کے ایک بہترین
نثر نگار۔

مجموعی تحقیقی و تنقیدی نتائج

رنج و غم جھوپانے میں دلیر کشتی لگتی ہے
"راج" مسکراتے میں دلیر کشتی لگتی ہے

آپ کو منانے میں دلیر کشتی لگتی ہے
ایسا سر جھکانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

بیمر جالانے والوں کو اس سے کچھ نہیں لینا
ایک گھر بنانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

کشتی آگ کے دریا پار کرنے پڑتی ہے
تیسرے پاس آنے میں دلیر کشتی لگتی ہے

دلوں سے کڑوی باتوں کی تلخ بھیاں نہیں جاتیں
نرہ کو پہچانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

کہہ دیا مو بٹیل پر پیار ہے مجھ سے تم سے
آج کے زمانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

کشتی خاک جانے گا پوچھ حسن والوں سے
بھونے اور سجانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

ان کی نیلی آنکھوں میں جھیل سی گھراؤں ہے
"راج" ڈوب جانے میں دلیر کشتی لگتی ہے

اندھیری شب میں اُجالو کو عام کرتے ہوئے
میں بوجھ گیا ہوں خیراغوں پہ کام کرتے ہوئے

استاد نے محشرِ نرارتہ ساگری صاحب کی ۳۰
جنوری ۲۰۲۵ء کو وفات ہو گئی۔

آپ کے مجموعہ کا نام "پگھلا سوریج" خیراغ جلتے ہیں
آئینہ سلامت ہے "منظرِ عام" جو شہر (۱۹/۱۱/۲۰۲۵)
کے چکا ہے۔

کب، ایسی رات میرے مقدر میں آئے گی
پیشانی پہ وہ دانت لیوں سے بنائے گی۔

تیرے بدن کی آنچ سوکوں بخشش پہ بہت
پہ لہو پہ ہنسا سیمٹگی اُتتا جلائے گی۔

تھملا رہی ہے بھول سی لٹری پہ سوچ کر
لہشتوں کی لہو پہ کب میرے آنگن میں آئے گی۔

اُس دن سہجہ میں آئے گی مٹی کی اجبتیں
جس دن زمیں آپ کے پیروں سے جائے گی۔

تیرے لیوں کی دپاشنی گھر ہو گئی اگر
میری حیات نیر کے پتے چبائے گی۔

ہر اجبتی ملے اپنا پتا پوچھنے لگا
چاہت کسی کی گستا ہے پناہ لے گی۔

اس نے پیغمبروں کو فراموش کر لیا
دنیا تمہیں بھی نرارتہ میاں بھول جائے گی۔

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

निश्चित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

स्टार्टअप मैनेजमेंट

विद्यार्थी का नाम सुप्रिया खान

रोल न. 210812374

नामांकन न. DA2118807

मेजर विषय राजनीति

निर्देशक का नाम संदीप बिड़ला
विभाग का नाम राजनीति

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....(र-रा.र.अप) प्रबंधन.....

[Signature]

[Signature]

विद्यार्थी का नाम रूपाली मालसे

रोल न. 210811989

नामांकन न. 012118642

मेजर विषय राजनीति विज्ञान

निर्देशक का नाम संदीप बिड़ला

विभाग का नाम राजनीति विज्ञान

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी आहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक

कंप्यूटर क्षेत्र में रोजगार अवसर

~~राजनीति~~

विद्यार्थी का नाम राजकुमारी हिरे

रोल न. 210812414

नामांकन न. DA 2118543

मेजर विषय राजनीति विज्ञान

निर्देशक का नाम डॉ. अंजीय बिड़का
विभाग का नाम राजनीति विज्ञान

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन
परियोजना कार्य का शीर्षक
कम्प्युटर के क्षेत्र में रोजगार के अवसर

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष राजनिति

संस्था

स्वामी विवेकानंद युवा संसाधन केंद्र

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वर्गोन म.प.

विभागाध्यक्ष

डॉ. संदिप बिडला

(राजनिति विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प.

Balmea

निर्देशक

डॉ.संदिप बिडला

(राजनिति विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प.

प्रस्तुतकर्ता

सलमा खान

बी.ए. राजनिति चतुर्थ वर्ष

रोल न.210812318

नामांकन : DA2118665

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

निश्चित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....

विद्यार्थी का नाम

रोल न.

नामांकन न.

मेजर विषय

निर्देशक का नाम

विभाग का नाम

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☐

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

.....Start.....up.....Management.....

विद्यार्थी का नाम खुशीना सेयफ

रोल न. 210812316

नामांकन न. DA2118629

मेजर विषय प्रशासकीय विभाग

निर्देशक का नाम प्रादीप सर

विभाग का नाम प्रशासकीय विभाग

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय, खसोने (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टर्नशिप)

नियमित (REGULAR) ☒

स्वाध्यायी (PRIVATE) ☐

प्रोजेक्ट का टॉपिक

स्टार्टअप प्रबन्धन

Seibi

विद्यार्थी का नाम सेबी सेठिया
रोल न. 210811802
नामांकन न. DA2118655
मेजर विषय राजनिति विज्ञान

[Signature]

निर्देशक का नाम संदीप बिड़ला
विभाग का नाम राजनिति विज्ञान

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय खरगोन (म.प्र.)

देवी अहिल्या विश्वविद्यालय
इंदौर (म.प्र.)

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस स्वर्गोन म.प्र.

सत्र 2024-2025

शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय स्वर्गोन
परियोजना कार्य का शीर्षक
कम्प्युटर के क्षेत्र में रोजगार के अवसर

कक्षा

बी.ए. चतुर्थ वर्ष राजनिति

संस्था

स्वामी विवेकानंद युवा संसाधन केंद्र

प्राचार्य

डॉ. शैल जोशी

शास. स्नात. महाविद्यालय स्वर्गोन म.प्र.

विभागाध्यक्ष

डॉ. संदिप बिडला

(राजनिति विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

निर्देशक

डॉ.संदिप बिडला

(राजनिति विभाग)

शा.स्नात.महा.स्वर्गोन म.प्र.

प्रस्तुतकर्ता

लक्ष्मी पाटीदार

बी.ए. राजनिति चतुर्थ वर्ष

रोल न.2100

नामांकन : DA2118292

सत्र
2024-25

बी. ए. चतुर्थ वर्ष
(फील्ड प्रोजेक्ट / इन्टरशिप)

निष्पत्ति (REGULAR)

स्वाध्यायी (PRIVATE)

प्रोजेक्ट का टॉपिक स्टार्टअप मैनेजमेंट

विद्यार्थी का नाम हसिम शेख
रोल न. 210811609
नामांकन न. DA2118181
मेजर विषय राजनीति विज्ञान

निर्देशक का नाम प्रो. संदीप बिड़ल
विभाग का नाम राजनीति विज्ञान

प्रधानमंत्री कॉलेज ऑफ एक्सीलेंस
शासकीय स्नातकोत्तर महाविद्यालय बरगोन (म.प्र.)